Gør klar til vinterens komme

Af Hanne Lerche Voogd,

dyrlæge og Master i vurdering af dyrevelfærd hos produktionsdyr,

Kvægdyrlægerne Midt,

medlem af Dyrlæger & Ko.

Indbinding: Ved afslutning af græsningssæsonen skal dyrenes huld vurderes, og hvis de er utrivelige, må årsagen findes og fjernes. Skal dyrene gå ude vinteren over, skal både dyr og areal leve op til en række krav.

En kritisk vurdering af besætningen er ekstra vigtig dette efterår, hvor sommeren har været meget tør, og græsvæksten var alt for dårlig mange steder.

Kig på din besætning og spørg dig selv: Hvad er dens status lige nu? Er dyrene i passende huld? Er der problemer med parasitter, eller skal fodringen tilpasses? Er der grovfoder nok til rådighed til vinter?

Vurder huldet

Huldet på alle dyr bør vurderes. Hos dyr med kraftig eller meget lang pels kan man nemt blive snydt, fordi de ser trivelige og runde ud. Det er derfor bedst at mærke på dyrene omkring hoftehjørner og ved haleroden. Disse steder skal som minimum være afrundede uden skarpe hjørner og med nogen fedtdannelse.

Det samme gælder for tværtappene og ribbenene. De må godt kunne mærkes, men må ikke være fremstående og uden dække af fedt.

Vær også opmærksom på området bag på låret. Det må ikke være indsunket og uden fedtlag, men skal være afrundet udad og med nogen fedtdannelse. Der er selvfølgelig stor forskel på udseendet af kødkvægsracerne imellem, men det beskrevne vil være minimum for alle racer.

Optimering af huld

Ved for højt eller for lavt huld er det vigtigt, at der bliver grebet ind og taget stilling til årsagen, så huldet kan korrigeres. For højt huld er hovedsagelig et problem i vinterperioden på stald, hvor det er muligt at fodre mere intensivt.

Omvendt kan huldet være for dårligt i en flok om efteråret, hvis man ikke er kommet i gang med at tilskudsfodre, eller hvis man har fået dyrene for sent på stald. Løsningen er i begge tilfælde at få tilpasset fodringen.

I andre tilfælde er det enkeltdyr eller dele af en flok, som har for lavt huld eller er direkte utrivelige ved indbinding. I sådanne tilfælde er det vigtigt at få undersøgt dyrene, få fundet årsagen og eventuelt få dem behandlet.

Hyppige årsager til utrivelige dyr

Ved indbinding præsenteres vi jævnligt for dyr, hvor ejeren oplyser, at uanset hvor hårdt de fodres, trives de ikke. Nogle af de hyppigste årsager er:

►1.Parasitter: Det kan være enkeltdyr, dele af en flok (f.eks. sent fødte kalve) eller alle kalvene, som er utrivelige. Der kan være tale om smitte med løbetarm-orm, coccidiose, lungeorm og leverikter. Smitte kan afsløres med gødningsprøver og med blodprøver (orm, leverikter). Vurder sammen med dyrlægen hvad det er relevant at få undersøgt for, og tag en snak om hvordan vi overvåger problemet til næste græsningssæson.

►2. Lungebetændelse: Smitte med f.eks. lungeorm kan føre til lungebetændelse hos de dyr, som er angrebet. Hvis dyrene ikke behandles, kan det i nogle tilfælde føre til kronisk lungebetændelse.

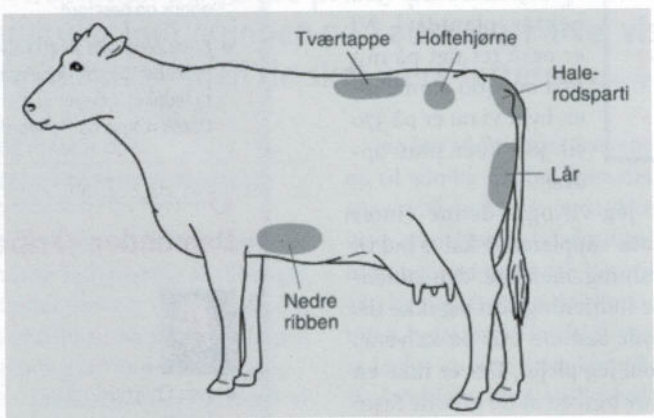

Sundhed: *Huldvurdering kvæg. Grafik: Landbrugsinfo.*

Læ: *Hvis skuret er permanent, er det vigtigt, at det er bygget på et højt område, som ikke har tendens til at blive mudret. Ved problemer kan der for eksempel tilføres flis. Arkivfoto: Torben Worsøe.*

Dyrlæger & Ko består af 24 kvægpraksis og knap 100 professionelle kvægdyrlæger fordelt over hele landet. Vi har vores daglige gang i godt 1.600 besætninger med sundhedsrådgivningsaftale og tilser således ca. 45% af den samlede malkekvægsbestand i Danmark.

Læs mere på **www.dyrlaegerogko.dk** eller på **www.facebook.com/dyrlaegerogko**

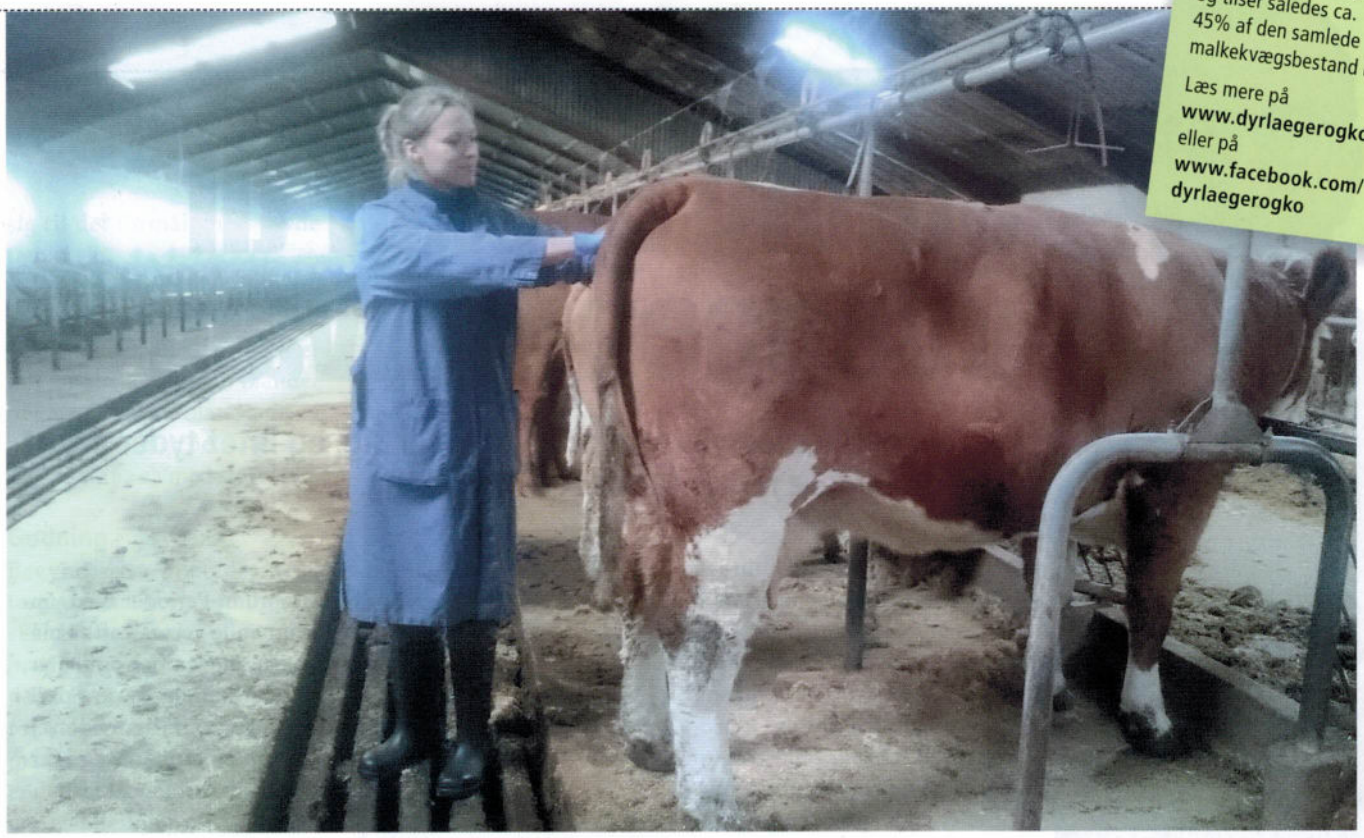

Huld: *Huldet vurderes ved at mærke på hoftehjørner og halerod. Foto: Dyrlæger & Ko.*

►3. Klovproblemer: Den meget tørre sommer er generelt god for klovene, men stift græs og siv kan give skader i klovspalten, så klovene bliver betændte. Under alle omstændigheder er det altid en god ide at få beskåret alle dyr ved indbinding. Mindre problemer kan rettes op, og det er en rigtig god mulighed for at få udpeget dyr med dårlige klove, som bør udsættes.

►4. Fluestik: Køer eller kvier, der i sommerens løb har haft yverbetændelse som følge af fluer, får ofte en længere periode, hvor de er påvirket af infektionen. Tag stilling til om kvien/koen skal blive i besætningen. Hun vil fremover altid have nedsat mælkeproduktion og risiko for opblussen af infektionen i yveret, næste gang hun skal kælve og sætter yver.

Vand og græsdække

Tildelingen af vand skal være frostsikret, så der også i perioder med frostvejr er fri adgang til vand. Sørg for, at det er i orden inden vinteren, for det er meget besværligt at få etableret automatisk vandforsyning i frostvejr.

Det er vigtigt, at der hele tiden er græsdækkede områder, som dyrene kan færdes på, og hvor f.eks. foderhæk og vandforsyning kan anbringes. Det kan være nødvendigt at flytte både foderhæk og vandforsyning flere gange i løbet af vinteren.

Krav om adgang til læskur og strøet leje skal forstås på den måde, at det på ethvert tidspunkt skal være muligt for alle dyr i flokken at ligge ned på et tørt og strøet leje i læskuret.

Udegående dyr

Hvis man planlægger at have en gruppe af dyr eller alle sine dyr gående ude hele vinteren, kræver Fødevarestyrelsen, at disse punkter er opfyldt:

1. Dyrene skal have et kraftigt og tæt hårlag.
2. Være i godt huld og tildeles supplerende foder, så det gode huld opretholdes hele vinteren.
3. Have fri adgang til frisk drikkevand.
4. Have adgang til græsdækkede arealer, der i størrelse er afpasset til antallet af dyr.
5. Have adgang til læskur eller bygning, hvor alle dyr på samme tid har adgang til tørt, strøet leje.

December, januar og februar betragtes som vinterperioden, men optræder der vinterlignende vejr før eller efter, skal punkterne også være opfyldt her.

Dyr, som skal tilbringe vinteren ude, skal altså være i huld over middel. De må ikke være angrebet af lus, skab, ringorm eller andet, der kan give hårløse områder eller områder med tyndt hårlag. Har eller får de det, så skal de på stald og behandles.

Hvis skuret er permanent, er det vigtigt, at det er bygget på et højt område, som ikke har tendens til at blive mudret. Ved problemer kan der for eksempel tilføres flis.

Alternativt kan man have et skur, der kan flyttes. Tænk også på hvordan skuret bliver udformet. Der skal være en stor åbning. Eventuelt kan hele den ene side være åben; så er dyrene mere tilbøjelige til at bruge skuret, for de bryder sig ikke om at gå igennem en snæver åbning.

I meget få tilfælde kan kravet om adgang til læskur fraviges. Hvis naturen er indrettet med bakker, jordbundsforhold og bevoksning, så det er muligt for alle dyrene at ligge tørt og være i læ på samme tid, kan kravet fraviges. Et læhegn anses ikke som tilstrækkeligt læ for dyrene.

Som udgangspunkt er det meget få steder i Danmark, at disse forhold er til stede. Regn derfor med, at der kræves adgang til læskur i vinterperioden og ved vinterlignende vejr.